

TIL O‘RGANISHDA O‘RTA BOSQICHNING KO‘RIB ESHITISH KO‘NIKMASINING TAKOMILLASHUVIDA VIDEO MATERIALLARNI QO‘LLASH

Termiz davlat pedagogika instituti filologiya fakulteti talabasi

Abdurayimova Aziza

Annotatsiya. Ushbu maqolada til o‘rganishda o‘rta bosqichning kurib eshitish ko‘nikmasining takomillashuvida video materiallarni qo‘llash togrisida soz yuritiladi. Maqola talabga kora annotatsiya, kalit sozlar, kirish, asosiy qism, xulsa va foydalanilgan adabiyotlar royxatidan iiborat.

Kalit so‘zlar: til organish, video materiallar, uzviylik, foydalilik, tasir kuchi, tushunarlilik, korib anglash, eshituvchanlik.

Ta'lim texnologiyasi o'quv jarayonida tinglovchiga ta'sir qilish tizimini ifodalaydi. Bu tinglovchilar faoliyati, tashkil etish va nazorat qilish bosqichlarini o'z ichiga olgan didaktik jarayonni boshqarishni o'z ichiga oladi. Ta'lim texnologiyasining samaradorligi muammosi o'quv ma'lumotlarining turli shakllarini taqdim etish, olish, saqlash, ko'paytirish va aktuallashtirish strategiyalariga asoslanadi. Ushbu maqolada o'rtta maktabda chet tilini o'qitish uchun audiovizual texnologiyalar (AT) ko'rib chiqiladi. Unda chet tilini o'qitish bo'yicha bir qator audiovizual tadbirlar haqida ma'lumot berilgan. Tadqiqot o'quvchilarning ta'lim jarayonida videoni idrok etishi haqida ba'zi fikrlarni beradi.

Videomateriallarni tasniflash ATni amalga oshirishning turli pedagogik va didaktik shartlarini ko'rib chiqishga imkon beradi. O'quv jarayonida videofilmning funksional xususiyatlari va videofilm asosidagi audiovizual ta'lim texnologiyasining to'rt bosqichi bayon etilgan. O'qitish jarayonini ko'rsatish uchun ko'rish maqsadlariga (illyustrativ ko'rish, faktlarni aniqlash, o'rganish, tanqidiy va izlash.

ATni amalga oshirish bosqichlari (oldindan ko'rish)) muvofiq bilimlarni o'zlashtirish jarayonining tuzilishiga asoslangan pedagogik algoritmlar ishlab chiqilgan. , taqdimot, ko'rishdan keyin va aktuallashtirish) ko'rib chiqiladi. AT dan foydalangan holda ta'lim aralashuvi ishlab chiqiladi va biz o'qitish usuli sifatida audiovizual texnologiyaning samaradorligini va taklif qilingan til mazmuni bo'yicha bilimlarni o'zlashtirish darajasini tekshiramiz. Talabalarga chet tilini o'rgatishning

maqsadi turli ko‘nikma, qobiliyat va grammatika bilimlari, talaffuz va lug‘at, o‘qish, yozish, tinglash va so‘zlash ko‘nikmalarini o‘z ichiga olgan chet tilining kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish va rivojlantirishdir.

Kommunikativ kompetensiya darajasini baholash. , biz o‘quv materialining bilimlarni o‘zlashtirish koeffitsientini hisoblashdan foydalandik, sezilarli yaxshilanish kuzatildi chet tili bo‘yicha o‘zlashtirilgan bilimlarda va AT chet tillarini o‘rgatishda samarali deb qabul qilindi. AT talabalarning bilim olishini osonlashtirish va faol o‘rganishni rag‘batlantirish uchun qabul qilindi. ATga asoslangan chet tilini o‘qitish talabalarning faoliyatiga ijobiy ta‘sir qiladi va samarali kommunikativ kompetensiyani shakllantirish va rivojlantirishda etakchi rol o‘ynashi kerak.

Ta‘lim texnologiyasining samaradorligi muammosi o‘quv ma‘lumotlarining turli shakllarini taqdim etish, olish, saqlash, ko‘paytirish va aktuallashtirish strategiyalariga asoslanadi. Ushbu maqolada o‘rta maktabda chet tilini o‘qitish uchun audiovizual texnologiyalar (AT) ko‘rib chiqiladi. Unda chet tilini o‘qitish bo‘yicha bir qator audiovizual tadbirlar haqida ma‘lumot berilgan. Tadqiqot o‘quvchilarning ta‘lim jarayonida videoni idrok etishi haqida ba‘zi fikrlarni beradi. Videomateriallarni tasniflash ATni amalga oshirishning turli pedagogik va didaktik shartlarini ko‘rib chiqishga imkon beradi. O‘quv jarayonida videofilmning funksional xususiyatlari va videofilm asosidagi audiovizual ta‘lim texnologiyasining to‘rt bosqichi bayon etilgan.

O‘qitish jarayonini ko‘rsatish uchun ko‘rish maqsadlariga (illyustrativ ko‘rish, faktlarni aniqlash, o‘rganish, tanqidiy va izlash. ATni amalga oshirish bosqichlari (oldindan ko‘rish)) muvofiq bilimlarni o‘zlashtirish jarayonining tuzilishiga asoslangan pedagogik algoritmlar ishlab chiqilgan. , taqdimot, ko‘rishdan keyin va aktuallashtirish) ko‘rib chiqiladi. AT dan foydalangan holda ta‘lim aralashuvi ishlab chiqiladi va biz o‘qitish usuli sifatida audiovizual texnologiyaning samaradorligini va taklif qilingan til mazmuni bo‘yicha bilimlarni o‘zlashtirish darajasini tekshiramiz. Talabalarga chet tilini o‘rgatishning maqsadi turli ko‘nikma, qobiliyat va grammatika bilimlari, talaffuz va lug‘at, o‘qish, yozish, tinglash va so‘zlash ko‘nikmalarini o‘z ichiga olgan chet tilining kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish va rivojlantirishdir. Kommunikativ kompetensiya darajasini baholash. , biz o‘quv materialining bilimlarni o‘zlashtirish koeffitsientini hisoblashdan foydalandik, sezilarli yaxshilanish kuzatildi chet tili bo‘yicha o‘zlashtirilgan

bilimlarda va AT chet tillarini o'rgatishda samarali deb qabul qilindi. AT o'quvchilarning bilimlarini o'zlashtirishni osonlashtirish uchun qabul qilindi.

Ta'lim texnologiyasi ta'lim ma'lumotlari bilan o'zaro ta'sir qilishning maxsus usulini ifodalaydi. Bu savol adabiyotda keng muhokama qilingan. Ta'lim tizimlarida bilimlarni uzatish metodologiyasining turli jihatlari olimlar tomonidan turli kontekstlarda o'rganilgan. Bilimlarni uzatish muammosiga oid ko'plab maqolalar va kitoblar mavjud. V.I. Vernadskiyning g'oyalari insoniyat tomonidan to'plangan ulkan bilimlarning integratsiyalashuvi davrida eng katta ahamiyatga ega (Vernadskiy 1998). Endi V.I. tomonidan bashorat qilingan integratsiya jarayonlari. Vernadskiy haqiqatga aylandi. Ular to'rtinchi ilmiy inqilobning asosiga aylanadi (Kuhn 1996; Stepin 2007, 2008, 2009). Qolaversa, ularning barcha jabhalarda, xususan, ta'lim sohasida yanada ilgari lab borishi nafaqat dolzarb, balki tabiiydir.

Shu sababli, ta'limda uchlik yondashuvi sohasida (Kibalchenko va boshq. 2015; Kibalchenko va Eksakusto 2016; Kibalchenko and Zabalueva 2017) kognitiv tuzilmalarning informatsion tajribasida tabiiy o'zaro ta'sir jarayonlaridan foydalanishning maqsadga muvofiqligi ko'rsatildi (matn - tasvir - ma'no). ratsional - hissiy - intuitiv va boshqalar). Ushbu o'zaro ta'sirni o'rganish taniqli ta'lim strategiyalari va texnologiyalarining qo'shimcha zaxiralarini aniqlash imkonini beradi (Babanskiy 1973, 1987; Deetman 1989; Zankov 1963, 1964; Vygotskiy 1977; Vygotskiy va boshq. 1979; Zaporozinx, 1979). Har qanday faoliyat samaradorligining asosiy talablaridan biri uning uchun qulay psixologik sharoitlar yaratishdir (Karteret va Fridman 1978). Bu jarayonda vizualizatsiya muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, zamonaviy o'quv faoliyatida o'qituvchilarning tinglovchilarning majoziy-emotsional sohasiga e'tibori etarli emas.

O'qitish nazariyasida tushuntirish va illyustrativ pedagogikadan tarkibiy jihatdan yangi yo'nalishga o'tish g'oyasi o'quv jarayoniga vizualizatsiyani joriy etish uchun rag'batlantiruvchi vosita bo'lib xizmat qiladi (Bégin 2008; Parker 1979). Vizualizatsiyani joriy etish stajyor uchun psixologik jihatdan qulayroq va xavfsizroq deb hisoblangan ta'lim muhitini yaratishga olib keladi (Pisarenko va Bondarev 2016). Shunday qilib, gumanitar fanlarni modernizatsiya qilish muammosini o'qituvchi, tinglovchilar, o'rganilayotgan mavzu va fanlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning sodda, ishonchli va samarali modelini yaratish orqali hal qilish mumkin. Ushbu muammoni hal qilish uchun vizual vositalarni o'z ichiga olgan tizimni ifodalovchi didaktik vositalar majmuasi ko'rib chiqildi. Bu

o‘rganilgan materialni umumlashtirish va eslab qolishga yordam beradi, bu uning xotirada uzoqroq saqlanishi va oson ko‘payishiga yordam beradi

Ushbu maqolaning asosiy g‘oyasi ba‘zi oddiy tamoyillarga muvofiq video ishlashga asoslangan chet tilini o‘qitish sohasiga insonparvarlik tafakkurining umumiy tuyg‘usini olib kirishdan iborat:

- o‘quvchi aktyor, bajaruvchi sifatida ta‘lim jarayonining markazi hisoblanadi; video yaratuvchisi va tarjimoni; barcha ta‘lim jarayoni o‘quvchi uchun tashkil etilgan va chet tilining kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish va rivojlantirishga qaratilgan;
- o‘qituvchi o‘quvchiga har xil shakl va bosqichlarda har xil turdagi video resurslarni taklif qiladi; ular o‘qituvchi tomonidan tanlanadi va ta‘lim jarayonida foydalanish uchun qayta ishlanadi;
- audiovizual texnologiyalarning operativ qismi pedagogik algoritmlar orqali amalga oshiriladi; ularni tanlash ta‘lim jarayonining maqsadlari bilan belgilanadi;
- o‘quvchilar (va o‘qituvchilar) bir-biridan juda farq qilgan ekan, ularga keng ko‘lamli faoliyat va rag‘batlar berilishi kerak;
- barcha matn talabalar tomonidan ishlab chiqariladi - ko‘rish paytida ular ekrandagi narsaning o‘ziga xos, ichki versiyasini yaratadilar; videoga olishda ular barcha qarorlarni ob‘ektiv orqasida ham, oldida ham qabul qiladilar;
- hatto kurs kitobi materiali ham o‘quvchilarga uni o‘ziga xos tarzda o‘zlashtirib olishlari va uni qayta tiklashlariga imkon berish orqali unga jon berishi mumkin;
- eksperimental tadqiqotlar o‘quv jarayonida audiovizual texnologiyalardan foydalanish samaradorligini ko‘rsatdi.

Xulosa qilib aytganda, bizning tadqiqotimiz audiovizual texnologiyalarni o‘rta maktabda chet tilini o‘rgatish tizimi sifatida qo‘llashning birinchi namunasidir. Passiv ta‘lim jarayoniga (ya‘ni, faqat o‘quv materiallariga) duchor bo‘lgan nazorat guruhi bilan taqqoslaganda, audiovizual texnologiyalar asosida faol o‘qitishda ishtirok etgan rezidentlarda olingan bilimlar miqdori sezilarli darajada yuqori ekanligi ko‘rsatilgan. Rezidentlar ham mashg‘ulotlarning mazmuni va formatidan mamnun bo‘lishdi. Umuman olganda, ushbu tadqiqot audiovizual texnologiyalar o‘rta maktabning gumanitar ta‘lim dasturining bir qismi sifatida chet tilini samarali o‘qitishga hissa qo‘shishi mumkinligini ko‘rsatadi. Biz o‘quv jarayonida videodan foydalanish muammosini qisqacha muhokama qildik. Biz ketma-ket e‘tiborimizni videoma‘lumotlarning har xil turlari va shakllariga qaratdik: videofilmlar,

videoma'lumotlar va o'zimiz yaratgan video. Bundan tashqari, ushbu tadqiqot chet tilini o'qitish jarayonida qo'llaniladigan har xil turdagi videolarning asosiy xususiyatlarini ta'kidlash imkonini berdi. Video bilan o'qitish tajribasi kutilgan natijalarni qondiradi va ta'limda videoning qo'llanilishi va ishlatilishini aniq tasdiqlaydi. Kelajakdagi maqsadimiz xorijiy tillarni o'qitishda audiovizual texnologiyalardan kengroq foydalanish va yanada rivojlantirishdir. Gumanistik muhitni yanada rivojlantirish va uning mavjud an'anaviy o'quv qo'llanmalar bilan samarali birgalikda yashashi turli yondashuvlar va hamkorlikni talab qiladi. O'tgan tajribalarimiz va audiovizual texnologiyalar sohasidagi hozirgi tendentsiyalarimiz bu boradagi kelgusidagi yo'nalishlarimiz va faoliyatimizni aniq belgilab beradi va belgilab beradi. Xorijiy tillarni o'qitishdagi mavjud vaziyat bizni audiovizual texnologiyalar bo'yicha ko'proq tadqiqotlar olib borishga, chet tillarini o'qitish samaradorligini oshirish bo'yicha yangi algoritmlar va vazifalar ishlab chiqishga undashi kerak.

Adabiyotlar:

1. Alava, Serafin va Eteve, Christiane. 1999. Eslatma sintezi. *Revue Française de Pédagogie* 127: 119–64. doi: 10.3406/rfp.1999.1090.
2. Andrade, Rafael de Kastro va Karla Galvão Spinillo. 2013. Interaktiv va animatsion jurnalistik infografika: Infografika salomatligi haqida analitik tadqiqot.
3. Ma'ruza 6-Axborot dizayni xalqaro konferensiyasida taqdim etilgan, Resifi, Braziliya, 10-13 sentyabr. doi: 10.5151/designpro-cidi-16. Arsaliyev, Shavadi. 2015.
4. Etnopedagogik jarayonda yangi axborot texnologiyalari. Ma'ruza Axborot kommunikatsiya texnologiyalarini qo'llash bo'yicha 9-Xalqaro konferentsiyada (AICT), Rostov-na-Don, Rossiya, 14-16 oktyabr. doi: 10.1109/icaict.2015.7338630. Arsaliyev, Shavadi. 2016.
5. Etnopedagogik texnologiyalar: eng yaxshi yondashuvlar va amaliyotlar. *Kompyuter fanlari bo'yicha so'nggi patentlar* 9: 173–84. doi: 10.2174/2213275908666151008212858. Babanskiy, Yuriy Konstantinovich. 1973.